

εἰ νεώτεροι, καὶ οὗτοι, καθ' ὅσον δὲν ἀπηρεῖτο νὰ ἐκστρατεύωσιν ὅλοι οἱ ὄμοι, ἐναλλάξ, ἄλλοτε οἱ μὲν, ἄλλοτε οἱ δὲ, αἱ δὲ τσιαῦται ἐκστρατεῖαι ἐκκαλοῦντο ἐκ διαδοχῆς ἐξοδοί· ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ ἐξεστράτευον ἅπαντες, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τότε ἐλέγετο ὅτι ἐκστρατεύουσι πανστρατιά ἢ πανθημεῖ.

Παραβάλομεν πρὸ μικροῦ τοὺς ὀπλίτας μὲ τὸ σημερινὸν πεζικὸν τῆς γραμμῆς. Ἀληθῶς ὁμοῦ εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν κατὰ τὴν παρῶσαν ἐποχὴν ἐν χρήσει στρατευμάτων δύναται νὰ δώσῃ ἔννοιαν ἀκριβῆ τοῦ τί ἦτο τὸ ὀπλιτικὸν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· διότι τὰ πυροβόλα ὅπλα κατέστησαν ἀχρηστὸν σχεδὸν πᾶσαν ἀμυντικὴν πανοπλίαν, ἐκ δὲ τούτου οἱ νεώτεροι στρατοὶ εἶναι πολὺ ἐλαφρότεροι καὶ ἔχουσιν ὅψιν πεντάπτυον ἀλλοίαν τῶν ἀρχαίων· μόνοι οἱ θεωρακοφόροι ἱππεῖς εἰσποροῦν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὁμοιάζοντες ὅπως οὖν τοὺς ὀπλίτας ἐκείνους. Ἡ πανοπλία αὐτῶν διηγεῖτο εἰς δύο διακεκριμένα μέρη, τὸ ἀμυντικὸν καὶ τὸ ἐπιθετικόν. Τὰ δύο κύρια ἀμυντικὰ ὅπλα ἦσαν, ἡ ἀσπίς καὶ τὸ κράνος ἢ ἡ περικεφαλαία. Ἡ ἀσπίς εἶχε σχῆμα ὠρειδὲς, ἦτο κατεσκευασμένη ἐκ μεταλλοῦ ἢ δερμάτος καὶ ἐκάλυπτεν ἅπαν τὸ σῶμα. Ἡ περικεφαλαία ἦτο χαλκῇ ἢ δερματίνῃ μὲν, ἀλλὰ διὰ χαλκῶν ταινιῶν ἡτφλισμένη, ἐδένετο ὑπὸ τὴν σιαγόνα δι' ὀχέως καὶ ἐκοσμεῖτο διὰ λόφου, συγχειμένου μὲν ἐξ οὐρᾶς ἵππου, σφριζομένου δὲ εἰς τὸν λεγόμενον φάλορ. Ὁ ὀπλίτης ἔφερεν ἐκτός τούτου θώρακα, συνιστάμενον ἐκ δύο χαλκῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τμημάτων, τὰ ὅποια ἐκκαλοῦντο γυάλα καὶ ἐκάλυπτον τὸ μὲν ἐμπρόσθιον, τὸ στέρον καὶ τὴν γαστέρα, τὸ δὲ ὀπίσθιον, τὰ νῶτα· συνήπτοντο δὲ τὰ δύο γυάλα πρὸς ἀλλήλα, εἰς τὰ πλάγια, διὰ περονῶν. Τελευταῖον αἱ κινημεῖδες προεξέλαττον τὸ κατώτατον τοῦ σώματος μέρος. Τὰ δύο ἐπιθετικὰ κύρια ὅπλα ἦσαν, τὸ δόρυ καὶ τὸ ξίφος. Τὸ δόρυ ἦτο ξύλινον, ἀλλ' εἶχε καὶ τὴν ἐμπροσθεν ἄκρην, ἦτοι τὴν αἰχμὴν, καὶ τὴν ὀπίσθεν, ἦτοι τὸν σφυρωτῆρα, σιδηρᾶς· ἦτο δ' ἐπιτήρειον καὶ πρὸς τὸ βάλλειν καὶ πρὸς τὸ πλήττειν. Τὸ δὲ ξίφος ἦτο εὐθύ, βραχὺ, ἀμφίκοπον, καὶ, φυλαττόμενον ἐν κολεῷ, ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τοῦ ἀορτῆρος. Τοῦ ξίφους δὲν ἐγένετο χρῆσις εἰμὴ ἐὰν ὁ ἀγωνὶς δὲν ἐκρίνετο διὰ τοῦ δόρατος. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὀπλιτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὁμοῦς δὲν κατετάσσοντο εἰμὴ οἱ εὐπορώτεροι πολῖται. Οἱ δὲ πενέστεροι, οἱ καλούμενοι θῆτες, οἵτινες οὔτε καιρὸν ἱκανὸν εἶχον διὰ νὰ γυμνασθῶσι περὶ τὴν δυσχερῆ τοῦ ὀπλίτου ὑπηρεσίαν, οὔτε περισσίαν ἀρκετὴν διὰ νὰ συντηρήσωσι τὴν δαπανηρὰν αὐτοῦ πανοπλίαν, ἐγυμνάζοντο μὲν καὶ αὐτοὶ μέχρι τινὸς περὶ τὴν σωμασικήν καὶ τὴν ὀπλοφορίαν, δὲν κατετάσσοντο ὁμοῦς εἰς τὸν κατάλογον, ἀλλ' ἐξεστράτευον ὡς ἐλαφροὶ στρατιῶται, καλούμενοι, διὰ μὲν τὴν ἑλλειψιν ἀμυντικῆς πανοπλίας, ψιλοί, γυμνοί, γυμνήτες, γυμνήται, ἀπὸ δὲ τῶν ὀπλῶν τὰ ὅποια μεταχειρίζοντο, τυξόται ἢ σφαιροδοῦνται. Τοιοῦτους ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς ἠδύνατο τότε ἡ Ἀττικὴ νὰ ἐκπέμψῃ εἰς πόλεμον περὶ τοὺς 15,000, ἅπαντας θηλασθῇ τοὺς ἀπὸ τοῦ 20 μέχρι τοῦ 60 ἔτους πολῖτας· ὥστε τὸ πολίτευμα κατάρθονε νὰ συγκροτῇ ἀπὸ ὀλίγων πολιτῶν στρατοὺς ἰσους τῶν συγκροτουμένων σήμερον ἀπὸ πολλῶν. Ναὶ μὲν,

ἡ βεβιασμένη αὕτη ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξαγωγή ἀπάντων τῶν ἐλευθέρων εἶχε τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, ὅτι, ἂν ὁ πόλεμος διήρκει πολὺ, ἢ ἂν ἐκῆρχοντο μεγάλα ἀτυχήματα, ἐπέφερε τὴν καταστροφὴν τῶν πλείστων πολιτῶν, μὴ δυναμένων νὰ ἀναπληρωθῶσιν, ἐνῶ τὴν σήμερον, ἡ κατάλυσις τοῦ μεγίστου στρατοῦ δὲν συνεπάγεται τὴν καταστροφὴν τοῦ ἔθνους, διότι ὁ μέγιστος τῶν στρατῶν δὲν ἀποτελεῖ εἰμὴ τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἔθνους μέρος καὶ εὐχερῶς ἀναπληροῦται, ἂν ὄχι ἀμέσως, μετ' ὀλίγον· ἐκ δὲ τούτου τὰ ἀρχαῖα ἔθνη πρήκμαζον πολὺ ταχύτερον ἢ τὰ νεώτερα. Ἡ πανωλεθρία λ. γ. τῶν Ἀθηναίων ἐν Σικελίᾳ ἐπήγαγε πληγὴν ἀδόρθωτον εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ ἡ καταστροφὴ τῶν Γάλλων ἐν Ρωσσίᾳ δὲν διεκόλωσε τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναδειχθῇ πάλιν μετ' ὀλίγον ἰσχυρὰ καὶ ἀκμαία. Ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει μόνον ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἐπιστήμη, ὅσα μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, δὲν δύναται νὰ παραβιάσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀτιμωρητὴ τοὺς νόμους τῆς φύσεως· αἱ ἀρχαῖαι κοινωνίαι παρεβιάζον βεβαίως τοὺς νόμους τούτους· δικαιοῦσαι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἐλευθέρους καὶ εἰς δούλους, διὰ τοῦτο ταχίστα κατηναλίσκοντο. Ἐνὸς ὁμοῦς ὑπάρχον, κατάρθουν, διὰ τεχνητῶν μέσων, νὰ ἐπιτείνωσι παραδόξως τὰς κοινωνικὰς δυνάμεις, καὶ ἡ μικρὰ λ. γ. Ἀττικὴ ἀπὸ τῶν 20,000 αὐτῆς πολιτῶν συνεκρότει στρατὸν, οἷον μετὰ κόπου ἡ σημερινὴ Ἑλλάς δύναται νὰ συντηρήσῃ, καίπερ ἔχουσα 200000 πολιτῶν. Ἐκτός δὲ τούτου ὁ στρατὸς ἐκεῖνος δὲν πρέπει νὰ παραβάλλεται μὲ ἱσάριθμον σημερινὸν στρατὸν. Ἐπειδὴ ὁ ἔσχατος Ἀθηναῖος στρατιώτης ἐλάμβανεν ὁποῖαν καὶ ὁ πρῶτιστος παιδείαν καὶ ἀνατροφὴν, ἡ δὲ ἀνατροφή αὕτη ἦτο ὁποῖαν συνήθως λαμβάνουσιν αἱ ἀνώτεροι μόνον τῶν ἐθνῶν τάξεις, ἡ ἡθικὴ τῶν Ἑλληνικῶν ταγμάτων δύναμις ἦτο ἀσυγκρίτως πῶ λόγῳ ἀνωτέρα οὐ μόνον τοῦ ἐκ παντοδαπῶν φυλῶν καὶ βαναύτων ἀνθρώπων συγχειμένου Περσικοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρίστου τῶν σημερινῶν στρατῶν τῆς Εὐρώπης. Ὅταν βραδύτερον οἱ μετὰ Κύρου εἰς τὴν Ἀσίαν ἀναβάντες Ἕλληνες ἐπιχείρησαν, ἀποθανόντος τοῦ Κύρου, τὴν ἀείμνηστον αὐτῶν, ἀπὸ Κούναξ περὶ Βαβυλῶνα μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, κάθιστον, οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν ὅτι θέλουν καταστρέψαι τὴν εὐάριθμον ταύτην δύναμιν, ἐὰν, διὰ προδοσίας, συλλάβωσι καὶ φονεύσωσι τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικούς ἅπαντας. Ἀλλ' ὅπως ἡπόρησαν ἰδόντες τοὺς Ἕλληνας, ἀμέσως μετὰ τὴν προδοσίαν, ἀναδείξαντας, ἀπὸ τῶν ἀπλῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν κατωτέρων ἀξιωματικῶν, νέους ἡγεμόνας, καὶ τοιούτους, ὥστε ἠδυνήθησαν νὰ κατορθώσωσι τὴν κατάβασιν ἐκείνην, ἥτις ἐφάμιλλον δὲν ἔχει ἄλλην ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς στρατιωτικῆς τέχνης! Δὲν δισταζομεν δὲ νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ ἀγαθώτερος τῶν σημερινῶν Εὐρωπαϊκῶν στρατῶν, ἐὰν εὐρίσκετο εἰς τὴν θέσιν ταύτην τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἤθελε περιέλθει εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν. (Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον.)

ΜΥΡΜΗΚΟΜΑΧΙΑΙ.

Παρά τὰς ὄχθας τῆς Πλάτας, εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, μάχαι παρή-

δοξοὶ καὶ ἐκ τοῦ συσταδίου, συγκροτοῦνται πολλάκις μεταξὺ τῶν ἵππων τῶν ἀγρίων ἐκείνων ἐρημιῶν. Ὡραία φορδὰς, καὶ ἐνίοτε γυναικωνίτης ὁλόκληρος, εἶναι τὸ βράβειον τοῦ νικητοῦ.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις δύο φυσιολόγων περιωνύμων, τοῦ κυρίου Οὐβέρ καὶ Ἀνχάρτ, παθὴ οὐχ ἦτον σφοδρὰ κυριεύουσι τοὺς μυρμηκας, καὶ δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς μάχας ἀληθεῖς, θαυμαστικὰς διὰ τὴν τάξιν καὶ τὰ στρατηγήματα. Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα αὐτολεξεῖ τὴν περιγραφὴν μάχης τινὸς μεταξὺ δύο εἰδῶν μυρμηκῶν, τῆς ὁποίας ἐγένετο αὐτόπτης ὁ Κ. Ἀνχάρτ. Τὸ μὲν πρῶτον εἶδος ὀνομαζέται πυρρόμυρμηκας (formica rufa) τὸ ἐδ' ἄλλο, μικρὸν καὶ μαῦρον, μελανομυρμηκας (fufusca).

Τὰ έντομα ταῦτα ἐξεστράτευσαν ἐν πρατάξει· ὁ στρατὸς ἐκάστου μέρους ἐσύγκειτο ἀπὸ πολλὰ τάγματα προχωροῦντα τακτικώτατα· οἱ πυρρόμυρμηκας βαδίζοντες κατὰ μέτωπον, ἐσχημάτιζον γραμμὴν δέκα ἕως δώδεκα ποδῶν μῆκος ἔχουσαν, συγκειμένην ἀπὸ διάφορα σώματα τετραγώνως συγκεκροτημένα, καὶ περιέχοντα εἴκοσιν ἕως ἐξήκοντα μυρητιάς· τὸ ἄλλο εἶδος, πολυπληθέστερον τοῦ πρώτου, κατεῖχε γραμμὴν πλέον ἐκτεταμένην, καὶ βάθος τριῶν ἢ τεσσάρων μυρητιῶν· ἡ διάταξις αὕτη ἦτον βεβαίως ἐμπειροτέρα. Οἱ μελανομυρμηκας ἐτοποθέτησαν διάφορα ἀποσπλάσματα πλησίον τῶν μυρμηκιῶν τῶν, διὰ νὰ τὰς ὑπερκοπιθῶσιν ἐναντίον πάσης αἰφνιδίας ἐφόδου· ἡ μεγάλη γραμμὴ ἐφυλάττετο πρὸς δεξιὰν ἀπὸ σώμα πεπυκνωμένον πολλῶν ἐκατοστυρίων πολεμιτῶν· ὅμοιον σῶμα, ἐκ χιλίων καὶ ἐπέκειντα συγκείμενον, ἐφύλαττε τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα.

Τὰ διάφορα ταῦτα σώματα ἐπροχώρουσαν ἐν μεγίστη τάξει, χωρὶς ν' ἀλλάξωσι τὰς θέσεις των· τὰ δύο πλάγια σώματα δὲν μετέτχον τῆς μάχης· καὶ τὸ μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρατος ἔμεινεν ἀκίνητον διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἐν ἀνάγκῃ ὡς ἐπικουρικόν, τὸ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ, βαδίζον κατὰ στίχον, κατέλαβε διὰ περισπασμοῦ τὰ ὀπισθεν τοῦ ἐχθροῦ, διευθύνθη μὲ βήματα γὰρ εἰς τὴν μυρμηκιὰν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου.

Οἱ δύο στρατοὶ ἐφώρμησαν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου πεισματωδῶς, καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ πολὺ χωρὶς νὰ διασπάτωσι τὰς γραμμάς των. Ἐπὶ τέλους, ἀταξία εἰσεχώρησεν εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἡ μάχη ἐξηκολούθησε κατὰ φάλαγγας. Μετὰ δὲ πόλεμον αἱματηρὸν διαρκέσαντα τρεῖς ἕως τέσσαρας ὥρας, οἱ πυρρόμυρμηκας ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ἐγκαταλείψαντες τὰς δύο μυρμηκιάς των, καὶ ἐφυγον μακρὰν ὁδοῦ μὲ τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ των.

Ἀλλὰ τὸ περιεργότερον ὅλων, προσθέτει ὁ Κ. Ἀνχάρτ, ἦτον ἡ πρόνοια μεθ' ἧς ἕκαστον στράτευμα μετέφερε τοὺς τραυματίας του εἰς τὰ ὀπίσθια του, καὶ ἡ συνήθεια τοῦ νὰ συλλαμβάνωσιν ἀμοιβαίως αἰχμαλώτους. Εἶχον δὲ τοσαύτην ἀφοσίωσιν πρὸς τοὺς τετραυματιμένους των, ὥστε οἱ πυρρόμυρμηκας ἐπρωτίμων νὰ φρονεύωνται ἀνευ ἀντιστάσεως ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των, παρὰ νὰ τοὺς ἀφήτῃσι.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Κ. Οὐβέρ, ὅταν μυρμηκία τις κυριευθῇ ἀπὸ τὸν ἐχθρόν, οἱ ἡττηθέντες ἐξανδραποδίζονται, καὶ ὑποβάλλονται, ἐντὸς αὐτῆς, εἰς

ἔργα οἰκειακὰ. Αἱ περιστάσεις αὗται ἤθελον εἶσθαι ἀπίστευτοι, ἐάν δὲν τὰς ἐπεβεβαίονεν ἡ διπλὴ καὶ ἀναμρισθήτητος μαρτυρία τῶν δύο ὀνομαστῶν περιηγητῶν τοὺς ὁποίους προανεφέρομεν.

Εἰς τὰς πυκνοτέρας καὶ ἀγνωστέρας σκιάς τῆς Κασταλίας ἐκρύπτετο εἰς τῶν μελωδικωτέρων κύκνων αὐτῆς, ὅστις σπανίως ἤγειρε τὴν μετριόφρονά του φωνήν. Ὁ ἐπόμενος περιπαθὴς αὐτοῦ θρῆνος, ἀποκαλύπτει, ὡς καὶ τὰ ὀλίγα μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα ἄσματα τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, μούσαν τιμῶσαν τὸν νέον ἡμῶν Παρνασσόν, καὶ δρέπρυσαν τὰ ἄριστα αὐτοῦ ἄνθη.

ΩΔΗ ΕΠΙΘΑΝΑΤΟΣ.

Τῷ φίλῳ Γεωργίῳ Παράσχῳ εἰς τὸν θάνατον
τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Αἰμιλίας, τελευτητήτης
τῇ 11 Ἰανουαρίου 1850.

Ἐγὼ θαλασσομέδοντες

Μᾶς κατεπάτουρ γαῦροι,

Κ' ἠφάνιζον τὰς ποιμένας μας

Οἱ πάγοι τοῦ Βορρᾶ,

Ἡμέρα πένθους ἔφεγγε

Βαρυσλής καὶ μαύρη,

Κ' ἐσάλευε τὰς φρένας σου

Μεγάλῃ συμφορᾷ.

Κ' ἐγὼ τοῦ πάθους ἔμελλον

Παρήγορος γὰρ τρέξω,

Ἐγὼ παθῶν κατάπλεσι,

Καὶ συμφορῶν βαρεῖ.

Προθύρου εὔρον φύλακας

Νὰ περιμένουν ἔξω,

Λαμπάδας, κ' ἐξαπτέρυγα,

Καὶ ψάλλας, κ' ἱερεῖς.

Τὰ βάθρ' ἀρέβην κ' ἔτρεμον

Τὰ γόνατά μου κρύα,

Ἀρέβην κ' εὔρον φίλων μου

Πληθὺν . . . ὧ διατὶ,

Ὡ διατὶ χαρμόσυτος

Δὲν ἦτο προπομπεία,

Ἀλλὰ δακρύων πρόξενος

Θανάτου τελετή;

Ἐκάθησο παράφορος

Μὲ χέρια σταυρωμένα,

Κ' εἶχες τὰ χεῖλη σπαίροντα,

Τὰ λόγια πνιγηρά.

Δὲν ἔρρεον τὰ δάκρυ' σου

Ἐντὸς σου συναγμένα,

Κ' ἐγύριζες βαρύνουπα

Τὰ μάτια τὰ ξηρά.

Οἰκτεῖρων, καὶ τὰ πάθη μου

Ἐνθυμηθεῖς τὰ τόσα,

Ἐστάθην καὶ σ' ἐκύτταξα

Ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ.